

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
та соціальних питань і розвитку
Львівського національного університету
імені Івана Франка доц. Лозинський М.В.

«___» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

галузь знань **08 «Право»**
спеціальність **081 «Право»**
освітньо-професійна програма ОС Магістр
спеціалізація **«Організаційно-правове забезпечення органів публічної влади»**
дисципліна вільного вибору студента
юридичний факультет

Робоча програма навчальної дисципліни «Інститут омбудсмена: український та зарубіжний досвід» для студентів за галуззю знань 08 «Право», спеціальністю 081 «Право» у межах освітньо-професійної програми ОС Магістр, 2018. – 17 с.

Розробник:

Чорненький Віталій Ігорович, доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук

*Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного права
юридичного факультету*

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.)

Завідувач кафедри

конституційного права _____ д.ю.н., проф. П.Ф. Гураль

«___» _____ 2018 р.

Схвалено Вченою радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» у межах освітньо-професійної програми ОС Магістр)

Протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р.

«___» _____ 2018 р.

Голова _____ д.ю.н., проф В.М. Бурдін

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

найменування показників	галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право»	дисципліна вільного вибору студента	
		рік підготовки:	
загальна кількість годин - 90		1	1
		Семестр	
		2-й	2-й
тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійна програма ОС Магістр	Лекцій	
		16	6
		практичні (семінарські)	
		16	6
		Лабораторні	
		-	-
		самостійна робота	
		58	78
ІНДЗ:			
вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 1:1,8; для заочної форми навчання 1:6,5.

Мова навчання: українська

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: пізнання та осмислення правової природи інституту омбудсмана та його ролі у системі забезпечення, охорони та захисту прав людини і громадянина, організації його діяльності.

Завдання: з'ясування теоретичних та історичних аспектів конституційно-правової природи інституту омбудсмана, сучасних світових моделей інституту омбудсмана, елементів конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, принципів та правових гарантій діяльності Уповноваженого з прав людини, звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, організації діяльності Уповноваженого з

прав людини, тенденції розвитку та шляхи удосконалення інституту омбудсмана в Україні та ін.

Результати навчання. В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- поняття та ознаки інституту омбудсмана, основні світові моделі інституту омбудсмана;
- конституційно-правові принципи діяльності омбудсмана в Україні;
- основні форми діяльності та нормативне забезпечення представництва омбудсмана в Україні;
- тенденції розвитку інституту омбудсмана у світі.

вміти:

- обґрунтовувати роль омбудсмана в процесах забезпечення, охорони та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- аргументувати свою точку зору щодо необхідності удосконалення конституційно-правового статусу омбудсмана та запровадження інститутів спеціалізованих та регіональних омбудсманів в Україні;
- аналізувати проблемні аспекти діяльності омбудсмана в Україні та його регіональних представництв;
- прогнозувати основні напрямки розвитку інституту омбудсмана в Україні

набути навиків:

- чіткого і обґрунтованого донесення до аудиторії власних висновків та пояснень щодо особливостей реалізації конституційно-правового статусу омбудсмана в Україні;
- глибокого аналізу проблемних питань, які виникають у діяльності омбудсмана в Україні та порівняльних державах;
- спроможності прийняття рішень щодо розв'язання практичних ситуацій, які виникають при реалізації Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини своїх функцій та повноважень.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМЕНА.

Поняття та сутність інституту омбудсмана. Призначення та завдання омбудсмана. Характерні риси інституту омбудсмана. Незалежність омбудсмана як

обов'язковий елемент його конституційно-правового статусу. Функції омбудсмена. Місце омбудсмена в системі органів державної влади. Історичні витоки інституту омбудсмена у світі. Становлення інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Правові основи діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

ТЕМА 2. СУЧАСНІ СВІТОВІ МОДЕЛІ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМЕНА.

Парламентська модель інституту омбудсмена (Швеція, Великобританія, Польща). Особливості діяльності виконавчих омбудсменів (США). Особливості діяльності виконавчих омбудсменів (США). Конституційно-правовий статус квазіомбудсменів (Франція).

Колегіальні омбудсменівські служби (Австрія, ФРН, Литва, Молдова, країни Африки). Наднаціональні омбудсмени (омбудсмен Європейського Союзу, Верховний Комісар ООН з прав людини, Комісар Ради Європи з прав людини). Регіональні та місцеві омбудсмени.

ТЕМА 3. ПРАВОВИЙ СТАТУС СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОМБУДСМЕНІВ.

Військовий омбудсмен (Швеція, ФРН); омбудсмен з питань охорони здоров'я (Великобританія, США); омбудсмен з нагляду за виправними установами (Великобританія, США, Канада); омбудсмен з прав дитини (Норвегія, Фінляндія, ФРН, Австрія, Ізраїль, Швеція, Данія та ін.); омбудсмен із захисту прав осіб похилого віку (США); омбудсмен у справах студентів (США, Канада), омбудсмен у справах учнів (США); омбудсмен у справах споживачів (Швеція, Норвегія, Фінляндія); омбудсмен у справах преси (Швеція); омбудсмен із захисту особистих даних (Угорщина, ФРН, Нова Зеландія); омбудсмен з офіційних мов (Канада); омбудсмен з питань боротьби з етнічною дискримінацією (Швеція); омбудсмен з прав національних і етнічних меншин (Угорщина, Австралія); омбудсмен із забезпечення рівності статей (Швеція, Фінляндія); омбудсмен у справах дотримання європейської Конвенції про захист прав і основних свобод (ФРН, Польща, Великобританія). Колегіальні омбудсменівські служби (Австрія, ФРН, Литва, Молдова, країни Африки). Наднаціональні омбудсмени (омбудсмен Європейського Союзу, Верховний Комісар ООН з прав людини, Комісар Ради Європи з прав людини).

ТЕМА 4. ПРАВА, ОBOB'ЯЗКИ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ПРАКТИКА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ.

Права Уповноваженого з прав людини. Право Уповноваженого з прав людини на конституційне подання та практика його реалізації. Виконання Уповноваженим з прав людини функції національного превентивного механізму. Діяльність Уповноваженого з прав людини в сфері захисту персональних даних. Діяльність Уповноваженого з прав людини у сфері захисту прав дітей, запобігання та протидії дискримінації. Діяльність Уповноваженого з прав людини в сфері забезпечення національної безпеки. Взаємовідносини Уповноваженого з прав людини з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Обов'язки Уповноваженого з прав людини. Щорічні та спеціальні доповіді Уповноваженого з прав людини.

ТЕМА 5. ЕЛЕМЕНТИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ.

Елементи конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Призначення на посаду, звільнення з посади, припинення повноважень омбудсмена в Україні. Конституційно-правова відповідальність Уповноваженого з прав людини.

ТЕМА 6. ПРИНЦИПИ ТА ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО З ПРАВ ЛЮДИНИ.

Незалежність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Атрибути та місце здійснення діяльності Уповноваженого. Обов'язок невтручання в діяльність омбудсмена. Недоторканність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Гарантії захисту Уповноваженого. Обов'язок співпраці з Уповноваженим.

ТЕМА 7. ЗВЕРНЕННЯ ДО УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ.

Підстави звернення до Уповноваженого з прав людини. Розгляд звернень Уповноваженим з прав людини. Відкриття та здійснення провадження у справах щодо порушення прав і свобод людини і громадянина. Підготовка звернень до суду із заявою про захист прав і свобод людини і громадянина та участь в судових засіданнях. Проведення нарад (консультацій). Акти реагування Уповноваженого з прав людини та їх юридична сила. Роз'яснення, консультації та поради Уповноваженого з прав людини.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО З ПРАВ ЛЮДИНИ.

Секретаріат Уповноваженого з прав людини: структура та повноваження. Діяльність Секретаріату Уповноваженого з прав людини. Консультативна рада та експертні ради як громадські дорадчі органи при Уповноваженому з прав людини. Регіональні представництва Уповноваженого з прав людини. Представники Уповноваженого з прав людини та їх діяльність. Моніторинг діяльності Уповноваженого з прав людини моніторинговим комітетом Консультативної ради.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

назви тем	кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	ус бо го	у тому числі					ус бо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ТЕМА 1. Теоретичні та історичні аспекти	11	2	2			7		2	2			6

конституційно-правової природи інституту омбудсмена.												
ТЕМА 2. Сучасні світові моделі інституту омбудсмена.	12	2	2			8		2	2			6
ТЕМА 3. Правовий статус спеціалізованих омбудсменів.	11	2	2			7						12
ТЕМА 4. Права, обов'язки Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та практика їх реалізації.	11	2	2			7		2	2			12
ТЕМА 5. Елементи конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.	11	2	2			7						12
ТЕМА 6. Принципи та правові гарантії діяльності Уповноваженого з прав людини.	11	2	2			7						12
ТЕМА 7. Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: підстави, порядок та правові наслідки.	11	2	2			7						12
ТЕМА 8. Організація діяльності Уповноваженого з прав людини.	12	2	2			8						6
УСЬОГО ГОДИН	90	16	16			58	90	6	6			78

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
-------	------------	-----------------	-----------------

		(денна)	(заочна)
1	Теоретичні та історичні аспекти конституційно-правової природи інституту омбудсмена.	2	2
2	Сучасні світові моделі інституту омбудсмена.	2	2
3	Правовий статус спеціалізованих омбудсменів.	2	
4	Права, обов'язки Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та практика їх реалізації.	2	2
5	Елементи конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.	2	
6	Принципи та правові гарантії діяльності Уповноваженого з прав людини.	2	
7	Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: підстави, порядок та правові наслідки.	2	
8	Організація діяльності Уповноваженого з прав людини.	2	
	Разом	16	6

6. САМОСТІЙНА РАБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Теоретичні та історичні аспекти конституційно-правової природи інституту омбудсмена.	7	6
2	Сучасні світові моделі інституту омбудсмена.	8	6
3	Правовий статус спеціалізованих омбудсменів.	7	12
4	Права, обов'язки Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та практика їх реалізації.	7	12
5	Елементи конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.	7	12
6	Принципи та правові гарантії діяльності Уповноваженого з прав людини.	7	12
7	Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: підстави, порядок та правові наслідки.	7	12
8	Організація діяльності Уповноваженого з прав людини.	8	6
	Разом	58	78

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, обговорення, дослідницькі проекти, підготовка презентацій.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Знання та навички студентів, отримані при засвоєнні навчальної дисципліни «Інститут омбудсмена: український та зарубіжний досвід», оцінюються за рейтинговою системою.

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань, есе, письмових та контрольних робіт, виконаних під час практичних занять.

Студент може отримати максимально 50 балів за усні відповіді або виконання тестів чи контрольних робіт на практичних заняттях.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь (розв'язання) практичного завдання також підлягають відповідній оцінці і студенту виставляється «0» балів. Отримані у такому разі «0» балів потребують відпрацювання та оцінка, одержана під час відпрацювання враховуються при визначенні середнього балу поточної успішності.

Формою поточного контролю знань є контрольне модульне завдання на задану тему в кінці змістовного модуля. Завдання виконується у письмовій формі і може бути оцінене максимально у 50 балів. Студент, який не виконав завдання або виконав його незадовільно зобов'язаний повторно його виконати.

Формою підсумкового контролю знань та навичок по дисципліні для студентів є залік, який виставляється із урахуванням поточної успішності та оцінки за контрольне модульне завдання.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТУ

поточне тестування та самостійна	поточна	модуль	сума
----------------------------------	---------	--------	------

робота				успішність		
T1	T2	T3	T4	T 1-4	T. 1-5	
						100
				50	50	

Оцінювання знань студента здійснюється за 100 бальною шкалою

Шкала оцінювання: університету, національна та ECTS

оцінка в балах	оцінка ECTS	визначення	екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
81-89	B	дуже добре	добре
71-80	C	добре	
61-70	D	задовільно	задовільно
51-60	E	достатньо	
до 51	FX	незадовільно з правом перездачі	незадовільно
до 51	F	незадовільно без права перездачі	

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набути знання до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Чорненький В.І. Інститут омбудсмена: український та зарубіжний досвід. Програма спецкурсу для студентів юридичного факультету. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Міжнародний документ від 04.11.1950. Офіційний вісник України від 16.04.1998, № 13, / № 32 від 23.08.2006 /, стор. 270
3. Загальна декларація прав людини ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. Офіційний вісник України від 15.12.2008, № 93, стор. 89
4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 10.12.1984 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_085/card6#Public
5. Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. ООН; Протокол, Міжнародний документ від 18.12.2002. Офіційний вісник України від 16.08.2006, № 31, стор. 20.
6. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ ОБСЄ; Витяг, Міжнародний документ від 29.06.1990. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_082
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України від 08.10.2004, № 40, / 40-42 /, стор. 1530, стаття 492.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України від 08.03.2013, / № 9-10 /, стор. 474, стаття 88
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005, № 35, / 35-36, 37 /, стор. 1358, стаття 446
10. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” від 23.12.1997 № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 20, ст.99

11. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” від 20.10.2014 № 1706-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 1, ст.1

12. Закон України “ Про захист персональних даних “ від 01.06.2010 № 2297-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481

13. Закон України “Про інформацію“ від 02.10.1992 № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650

14. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження інституту податкового омбудсмена) від 23.06.2014 № 4154а. – Електронний ресурс] // Режим доступу:

15. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51452#

16. Про Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2013 р. № 949//Урядовий кур'єр від 10.01.2014 -№4

17. Про Урядового уповноваженого з питань етнонаціональної політики [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 164//Урядовий кур'єр від 13.06.2014 № 105

18. Про Урядового уповноваженого з питань сім'ї [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 131//Урядовий кур'єр від 02.03.2016 № 41

19. Про утворення Ради бізнес-омбудсмена [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 691//Урядовий кур'єр від 12.12.2014 № 232

20. Концепція нової Конституції України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 35. – Ст. 466.

21. Положення про Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Затверджено наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 20 червня 2012 р. № 4/8-12. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v04_8715-12/paran2#n2

22. Положення про представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Затверджено наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 26.07.2012 № 7/8-12. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v07_8715-12

23. Положення про регіональні представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Затверджено наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини 19.02.2013 № 14/02-13. [Електронний ресурс] // Режим доступу:

24. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v4_02715-13

25. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 5 Закону України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” (справа про віковий ценз) від 18 квітня 2000 року № 1-12/2000 // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 2. – С. 22-24.

26. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням виконуючого обов'язки Президента України, Голови Верховної Ради України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради

Автономної Республіки Крим „Про проведення загальнокримського референдуму” від 14.03.2014 № 2-рп/2014 //Вісник Конституційного суду України -2014 р.-№ 2.- С. 21

27. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 08.09.2016 № 6-рп/2016 // Офіційний вісник України від 13.10.2016 - № 79.- стор. 94.

28. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу сьомого частини дев'ятої статті 11 Закону України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” (справа про припинення виплати допомоги при народженні дитини) від 08.06.2016 № 3-рп/2016 // Офіційний вісник України від 08.07.2016.- № 51.-стор. 34

29. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього речення частини першої статті 13 Закону України “Про психіатричну допомогу” (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу)від 01.06.2016 № 2-рп/2016 //Офіційний вісник України від 29.06.2016.- № 48.-стор. 7

30. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина.– К., 2013. – 398 с.

31. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина.– К., 2014. – 552 с.

32. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина.– К., 2015. – 552 с.

33. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина. – К., 2016. – 538 с.

34. Конституційне подання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини дев'ятої статті 46 Закону України “Про Кабінет Міністрів України” від 12 жовтня 2016р. №1-2342/16-107. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ccu.gov.ua/sites/default/files/5_4182.pdf

35. Стратегічний план діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на 2016-2017 роки - К., 2016. –20с.

36. Рекомендація ПАРЄ стосовно інституції омбудсмена (рекомендація № 1615 (2003),див.: Інформаційний портал Харківської правозахисної групи. [Електронний ресурс] // Режим доступу:<http://khp.org.ua/index.php?id=1168593186>

РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ, НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ, МОНОГРАФІЇ, НАУКОВІ СТАТТІ

1. Марцеляк О. В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмена: світовий досвід та українська модель: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Одеська національна юридична академія. - О., 2004.
2. Марцеляк О. В. Спеціалізовані органи парламентського контролю в Україні: статус і функціонування: Моногр. / О. В. Марцеляк, Ю. М. Коломієць, Г. В. Зубенко; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ТОВ "Прометей-прес", 2006. - 268 с. - укр.
3. Марцеляк О. В. Функції омбудсмена [Електронний ресурс] / О. В. Марцеляк // Право і Безпека. - 2003. - Т. 2, № 4. - С. 61-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2003_2_4_15
4. Марцеляк О. В. Акти реагування Уповноваженого з прав людини України [Електронний ресурс] / О. В. Марцеляк // Право і Безпека. - 2002. - № 4. - С. 30-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2002_4_10
5. Банах С.В. Функції омбудсменів у сучасному світі: порівняльно-правове дослідження: дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / Банах Сергій Володимирович; Маріуп. держ. ун-т. - Маріуполь, 2014. - 236 с.
6. Георгіца А.З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики: Дис. д-ра юрид. наук: 12.00.02. – Чернівці, 1999. – 458 с
7. Коваль Л. М. Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Текст] / Людмила Коваль. - Х.: Права людини, 2010. - 240 с.: рис., табл.
8. Банах С. В. Генеза функцій інституту омбудсмена у зарубіжних країнах / С. В. Банах // [Електронний ресурс] // Електронне наукове видання "Юридичний науковий електронний журнал". – 2014. – № 4. – С. 50–53. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2014/12.pdf
9. Наулік Н. С. Інститут омбудсмена в Україні та республіці Польща: порівняльне дослідження: дис. кандидата юрид. наук: 12.00.02. / Наталія Степанівна Наулік - К., 2007. - 216 с.
10. Наулік Н.С. Процес становлення та функціонування Речника Громадянських Прав Республіки Польща // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2004. – № 39. – С. 194–198. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://radnuk.info/home/24645-----c.html>
11. Наулік, Н. С. Організація та діяльність Бюро Речника Громадянських Прав Республіки Польща / Н. С. Наулік // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 3. – С. 97-104.
12. Наулік, Н. С. Український омбудсмен - елемент конституційно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина / Н. С. Наулік // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 1.– С.109-114.
13. Наулік, Н. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини та громадянина / Наталія Наулік, Юлія Каплюхіна // Вісник прокуратури. – 2012. – № 4-5. – С. 57-64.
14. Закоморна К. О. Інститут омбудсмена як засіб забезпечення прав і свобод людини та громадянина (порівняльно-правовий аналіз) [Текст]: автореферат

дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 Конституційне право / К.О Закоморна. - Київ: Нац. Акад. управління, 2000. - 16 с.

15. Закоморна К. О. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини // Право України. –2000. - № 1. – с. 47-50.

16. Дідковська І.О. Омбудсмен у системі інститутів правової держави: порівняльно -політологічний аналіз: Автореф. дис. канд. політ. наук / І. О. Дідковська. – Київ: Б. в., 2007. – 19 с.

17. Дідковська І.О. Інститут омбудсмена як елемент європейської системи правозахисту // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Збірник наукових праць. – Випуск 20. – Запоріжжя: ЗДІА, 2005., С. 48-62

18. Рудік О. Інститут спеціалізованого і місцевого омбудсмена як механізм захисту прав людини: зарубіжний досвід / О. Рудік, Л. Лазарева [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_3/11romlzd.pdf.

19. Усаченко Л. М. Місцевий та регіональний омбудсмен як форма захисту громадян / Л. М. Усаченко // Університетські наукові записки. - 2007. - № 4. - С. 62-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2007_4_11

20. Голяк Л. В. Інститут спеціалізованого омбудсмена: світовий досвід організації та діяльності: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / Л. В. Голяк; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. — К., 2010. — 20 с. — укр.

21. Сіра І. Б. Становлення інституту Уповноваженого з прав дитини в Україні / І. Б. Сіра. // Державне управління: теорія та практика. - 2012. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_20

22. Кузьма, Т. М. Інститут омбудсмена: процес становлення і сутність / Т. М. Кузьма // Слов'янський випуск. – 2011. – Випуск 11. – С. 193-197.

23. Кирильчук В. Альтернативні види омбудсменів. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://3222.ua/article/alternativn_vidi_ombudsmenv_.htm.

24. Іванов В. Чи потрібен українцям податковий омбудсмен? [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://blogs.lb.ua/vladimir_ivanov/155500_chi_potriben_ukraintsyam_podatkoviy.html

25. Барчук В. Б. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини як суб'єкт забезпечення національної безпеки України: автореф. дис. к.ю.н.: 12.00.02 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. - К., 2006.

26. Несинова С.В., Грищенко І.М. Інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у механізмі забезпечення прав людини і громадянина //Електронне наукове фахове видання “Порівняльно аналітичне право”- 2015 р. - № 5- с.40-42. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.par.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/58>

27. Карпачова Н. Омбудсмен України на захисті прав і свобод людини в умовах глобальної фінансово-економічної кризи [Текст] / Н. Карпачова // Право України. - 2010. - № 2. - С. 4-17.

28. Закоморна К. О. Інститут Уповноваженого Верховної Ради з прав людини як один із засобів інтеграції України у Європейський Союз / К. О. Закоморна // Вісник університету внутрішніх справ. - 1999. - Вип. 5. - С. 139-145. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnUvs_1999_5_22

29. Марцеляк О. В. Конституційно-правовий процес утвердження інституту омбудсмена в Україні / О. В. Марцеляк. // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2003. - Вип. 22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2003_22_61

30. Стратегічний план співпраці Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з міжнародними організаціями на 2013-2017 рр. від 3 квітня 2013 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/international-cooperation/spivpraczya-z-mizhnarodnimi-organizacziyami/23115-up-strategichnij-plan-spivpraczi-upovnovazhenogo-verhovnoii-radi-ukraini/>

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Верховна Рада України

<http://www.rada.gov.ua>

Президент України

<https://www.president.gov.ua>

Кабінет Міністрів України

<http://www.kmu.gov.ua>

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

<http://ombudsman.gov.ua>

Конституційний Суд України

<http://www.ccu.gov.ua>

Верховний Суд

<https://supreme.court.gov.ua/supreme>

Координатор проектів ОБСЄ в Україні

<https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine>

Представництво Ради Європи в Україні

<http://www.coe.kiev.ua>

Рада Європи

<http://hub.coe.int>